

Možnosti financování vědeckotechnického rozvoje pro malé podnikatelské subjekty v oblasti lesnictví a zemědělství.

1 ÚVOD

Jednou z možných cest, jak zlepšit konkurenceschopnost našich firem, je zaměřit se na lepší uplatňování inovací a vědeckotechnický rozvoj v činnosti těchto podniků. Toto je obecné tvrzení, platí však i pro podnikatelské subjekty v oblasti zemědělství a lesnictví. Pod uplatňováním inovací a vědeckotechnického rozvoje není nutné vždy vidět pouze teoretické bádání, ale mnohdy může jít o velice praktická řešení. Nemusí také jít pouze o uplatnění vědeckotechnických poznatků v oblasti technických řešení, tj. užívání nových technologií, ale i např. o uplatnění poznatků souvisejících s novými systémy řízení, poznatky z oblasti ochrany přírody, ze sociální oblasti apod. Pro rozvoj a zavádění nových technologií, zvláště v zemědělství a v našich podmínkách, nelze vždy vycházet pouze ze zdrojů uvnitř podniků. Je nutno hledat i cesty spolupráce a to jak uvnitř České republiky, tak i mezinárodní. Dále je nutno hledat i cesty, jak zajistit pro firmu přístup k informacím a finančním zdrojům.

To vše představuje dosti značné problémy a tak často dochází k zapadnutí dobrých nápadů. Buď z důvodu nedostatku kapitálu, nebo i z důvodů, že skupiny lidí, které mají dobré technické nápady, je nedokáží uskutečnit neboť jim chybí manažerské schopnosti.

Proto je nutno hledat cesty, které by vedly k efektivnímu uplatňování nejnovějších poznatků vědy a techniky v praxi. Dále se je nutno zaměřit na to, aby byla uplatňována podpora vlastních inovačních technologií uvnitř organizací, aby u nás vyrůstalo co nejvíce firem, které budou schopné uplatňovat ve své činnosti nové technologie, nebo naopak tyto nové technologie nabízet dalším subjektům.

V současné době skýtá dobrou možnost pro uplatnění vědeckotechnického rozvoje i uvnitř malých podnikatelských subjektů mezinárodní spolupráce a získávání zdrojů v rámci letos zahájeného 5. rámcového programu ve vědě a výzkumu vyhlášeného EU.

2 CO JE 5. RÁMCOVÝ PROGRAM

Ve dnech 25. a 26. února tohoto roku proběhlo v Essenu v SRN slavnostní zahájení 5. rámcového programu pro vědu a výzkum pro léta 1998 až 2002. Tento program byl schválen rozhodnutím Evropského parlamentu 22. prosince 1998.

Cílem semináře bylo seznámit účastníky s tím, jaké projekty budou Evropskou unií podporovány a jak postupovat při návrhu a podávání projektů.

Ze semináře vyplynulo několik podstatných faktů:

1. Evropa musí mobilizovat veškeré své síly, aby obstála v souboji s USA a Japonskem
2. V rámci programu je nutné zajistit co nejužší **spolupráci se zeměmi střední a východní Evropy**
3. Hlavním cílem je v rámci tohoto programu řešení konkrétních problémů, tedy to, co je u nás nazýváno aplikovaným výzkumem
4. **Velký důraz bude kladen na zapojení se malých a středních podniků**

Pro naše výzkumné ústavy, školy a i firmy to tedy může znamenat velkou motivaci a i velké možnosti. Nyní tedy v rámci Evropy, alespoň na poli vědy a výzkumu začínáme být plně rovnoprávními partnery. Záleží jen na našich organizacích, zda dokáží této šance využít. Je nutné přijít s dobrými nápady, dokázat nalézt vhodné partnery pro spolupráci a dokázat sepsat i kvalitní projekty.

Podporované programy se dělí na tématické a horizontální a vzájemně se prolínají. V rámci každého programu pak existují ještě tzv. klíčové akce.

V rámci tématických programů se jedná o:

- **Tematický program 1 – Kvalita života a řízení živých zdrojů** (Quality of live and management of living resources) obsahuje klíčové akce:
 - 1 Potraviny, výživa a zdraví
 - 2 Řízení infekčních nemocí
 - 3 „Buněčná továrna“
 - 4 Životní prostředí a zdraví
 - 5 **Udržitelné zemědělství, rybářství a lesnictví a integrovaný vývoj venkova včetně horských oblastí**
 - 6 Stárnoucí populace a nemohoucnost
- **Tematický program 2 – Uživatelsky přívětivá informační společnost** (User – friendly information society)

- 1 Systémy a služby pro občana
- 2 Nové metody práce a elektronický obchod
- 3 Obsah a nástroje multimédií
- 4 Nezbytné technologie a infrastruktury

- **Tematický program 3 – Konkurenční a udržitelný růst** (Competitive and sustainable growth)
 - 1 Nové výrobky, procesy a organizace
 - 2 Udržitelná pohyblivost a pozměnitelnost (Sustainable mobility and intermodality)
 - 3 Pozemní doprava a námořní technologie
 - 4 Nové perspektivy letectví
- **Tematický program 4 – Energie, prostředí a udržitelný rozvoj** (Energy, environment and sustainable development)
 - Životní prostředí a udržitelný vývoj**
 - 1 Udržitelné řízení a kvality vody
 - 2 Globální změny, klima a rozmanitost živé přírody
 - 3 Udržitelné mořské ekosystémy
 - 4 Město budoucnosti a kulturní dědictví
 - Energie**
 - 1 Čistší energetické systémy včetně obnovitelných
 - 2 Ekonomická a účinná energie pro kompetitivní Evropu

Dále pak jako samostatný bod je:

- **Euroatom program – Nukleární energie (nuclear energy)**
 - 1 Řízená termionukleární fúze
 - 2 Jaderný rozpad

Z horizontálních programů se jedná o:

- **Horizontální program 1 – Potvrzení mezinárodní role výzkumu ve Společenství** (Confirming the international role of Community research)
- **Horizontální program 2 – Podpora zlepšovatelství a povzbuzení účastníků z malých a středních firem** (Promotion of innovation and encouragement of participation of SMEs)
- **Horizontální program 3 – Vylepšení lidského výzkumného potenciálu a sociálně-ekonomická znalostní báze.**

3 JAK SE MOHOU DO TOHOTO PROGRAMU ZAPOJIT PODNIKATELSKÉ SUBJEKTY V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ

5. rámcový program pro vědu a výzkum je dnes poměrně dobře známý mezi našimi výzkumnými ústavy a vysokými školami, které se již s různým úspěchem pokoušejí do těchto výzkumných úkolů zapojit. Málokdo u nás však ví, že existují i výrazné možnosti, jak se do těchto projektů mohou zapojit i podniky zaměřené ryze prakticky a to i malé nebo středně velké podniky. (Z pohledu pravidel platných v EU jsou malé nebo středně velké podniky – SME organizace do 250 zaměstnanců, které nejsou vlastněny větší organizací).

Pro tyto podniky existuje výše zmíněný **Horizontální program 2 – Podpora zlepšovatelství a povzbuzení účastníků z malých a středních firem**. V rámci tohoto horizontálního programu existují dva druhy podpor. První podpora je zaměřena na ty organizace, které hodlají zavést do praxe jisté inovační prvky, vázané na provedení určitého aplikovaného výzkumu a nemají na toto vlastní výzkumnou kapacitu ani dostatek finančních, aby si nechali tuto výzkumnou činnost realizovat pomocí výzkumné organizace. Tento projekt se jmenuje **CRAFT (cooperative research)**.

Druhý typ podpor je zaměřen na organizace, které se chtějí přímo ucházet o výzkumný projekt v rámci 5 rámcového programu pro vědu a výzkum, ale vlastní kvalitní zpracování projektu pro ně představuje dosti vysokou zátěž. Název tohoto programu je **SME exploratory awards**.

1.1. CRAFT

Tak jako u všech projektů v rámci 5. Rámcového programu pro vědu a výzkum se jedná o projekt založený na mezinárodní spolupráci. O projekt mohou žádat minimálně tři malé nebo střední podniky (SME) ze dvou zemí (alespoň jeden z podniků musí být ze země EU). Tyto podniky potřebují vyřešit společný odborný problém, na jehož řešení nemají odbornou ani finanční kapacitu. Vědí však o výzkumné organizaci, která je schopna pro ně tento problém řešit. V rámci programu CRAFT je možno žádat o finanční příspěvek, jenž umožní uhradit výzkum, realizovaný pro zavedení této inovace výzkumnou organizací. Finanční prostředky získává v rámci tohoto programu výzkumná organizace, ale veškerá práva na výsledky tohoto výzkumu se stávají majetkem účastníku SME. Ty je pak

plně mohou využívat v praxi. Tento program tedy může přinést prospěch jak podnikům z praxe, tak i výzkumu. Přestavuje u nás doposud ne příliš známý a uplatňovaný model, ale skýtá velké možnosti.

1.2. SME exploratory awards.

Vypracování kvalitního projektu pro 5. rámcový program, který má šanci na to, aby uspěl v průběhu procesu vyhodnocování, je časově i finančně dosti náročné. Celá příprava projektů se skládá z vyhledání partnerů v zahraničí, přesné specifikace problému, vyřešení všech administrativních náležitostí a vlastní vyplnění žádosti o přiznání projektu. Tato dokumentace je poměrně komplikovaná a vyžaduje dosti kvalitní zpracování. Toto není obvykle problémem pro velké výzkumné ústavy nebo vysoké školy, či velké podniky. Ty buď mají vlastní odborný personál, vyškolený pro tuto činnost, a nebo jsou schopni si pro toto najmout specializovanou konzultační organizaci. Pro malé podnikatelské subjekty toto však může představovat dosti výrazné zatížení a vzhledem k tomu, že vlastní předložení projektu samozřejmě nezaručuje, že bude přijat, i přílišné riziko. A právě pro to, aby bylo možno toto riziko minimalizovat, a aby tím bylo umožněno i drobným podnikatelským subjektům (které v každé ekonomice představují výrazný potenciál) ucházet se o tyto projekty, je určeno SME exploratory awards. V rámci tohoto projektu mohou SME žádat o příspěvek na vypracování projektu. Výše příspěvku je do 80% z prokázaných nákladů spojených s přípravou projektů (včetně zahrnutých vlastních výkonů). Tato podpora může maximálně činit 22 000 EUR, tj. cca 800 000 Kč. O tento příspěvek mohou žádat společně vždy minimálně dvě organizace ze dvou různých zemí (minimálně jedna musí být z EU). Příprava projektu smí trvat maximálně 1 rok a finanční prostředky jsou vyplaceny, jestliže je vlastní projekt formálně správně předložen. Přijetí nebo nepřijetí vlastního projektu není podmínkou pro vyplacení prostředků. Z těchto prostředků lze hradit i náklady spojené s případným najmutím si konzultační firmy.

SME exploratory awards lze použít jednak pro přípravu vlastního výzkumného projektu, ale i, a to může být pro podnikatelské subjekty velice zajímavé, pro přípravu projektu v rámci programu CRAFT. V takovém případě minimálně dva podniky, ze dvou zemí, které potřebují společně vyřešit určitý odborný problém společně nejprve zažádají o podporu v rámci SME exploratory awards. V případě přidělení této podpory (pravděpodobnost zde je dosti vysoká, cca 50%), společně vypracují žádost o přidělení projektu v rámci programu CRAFT. Při přípravě žádosti o tento projekt musí nalézt i dalšího partnera mezi organizacemi typu SME a výzkumné pracoviště, které pro ně bude výzkum provádět. Společně pak předloží žádost o projekt CRAFT. Po předložení této žádosti jsou těmto dvěma podnikatelským subjektům uhrazeny náklady, spojené s přípravou projektové dokumentace. V případě, že je následně schválen projekt CRAFT, je zahájen vlastní výzkum za účasti všech subjektů. (Uváděné počty partnerů jsou minimální, shora omezení neexistuje).

4 PODOBNĚJŠÍ ÚDAJE O TOM, V KTERÝCH OBLASTECH JE MOŽNO ŽÁDAT O PROJEKTY

V popisu 5. Rámcového programu byly vyjmenovány všechny tematické okruhy, ve kterých je možno předkládat výzkumné projekty. Nyní se pokusíme trochu podrobněji charakterizovat ty okruhy, které se mohou přímo nebo nepřímo dotýkat subjektů v oblasti zemědělství.

Vlastnímu zemědělství je v rámci tematického okruhu

Tematický program 1 – Kvalita života a řízení živých zdrojů
věnována kapitola

5. Udržitelné zemědělství, rybářství a lesnictví a integrovaný vývoj venkova včetně horských oblastí

Tato kapitola je dále členěna do následujících podkapitol

5.1. Nové a vylepšené systémy výroby

5.2. Integrovaná produkce biologických materiálů

5.3 Lesní zdroje / lesnicko – dřevařský řetězec

5.4 Podpora pro CAP (Common Agricultural Policy – zemědělské politika EU)

5.5 Nové prostředky a modely pro integrovaný a udržitelný rozvoj venkovských a jiných obdobných prostorů

Vhodná témata však lze hledat i v dalších tematických okruzích, především pak v tematickém okruhu

Tematický program 4 – Energie, prostředí a udržitelný rozvoj

v rámci kterého existují následující podkapitoly

6. udržitelné řízení a kvality vody

Kde je možno řešit například problémy spojené s biologickým čištěním vody apod.

7. Globální změny, klima a rozmanitost živé přírody

tykající se mimo jiné otázek spojených s ochranou biodiversity

a v neposlední řadě pak

Energie

1.Čistší energetické systémy včetně obnovitelných

které jsou zaměřeny např. na zemědělskou produkci energetických plodin. Může ale jít i o využívání dalších zdrojů energie z odpadních hmot, vody, větrné energie apod.

V případě vhodného tématu se však lze ucházet o projekty i v dalších oblastech, např. v informačních technologiích, budování speciálních informačních systémů pro zemědělce.

Z uvedeného lze vidět, že ten samý problém je možno řešit v rámci různých tematických programů, záleží na tom, jak je problém formulován.

5 ZÁVĚR

Informace poskytnuté v tomto článku představují pouze základní a stručnou informaci o 5. Rámcovém programu pro vědu a výzkum. V případě hlubšího zájmu je samozřejmě nutno získat podrobnější informace jak v tomto postupovat. O informace se lze obrátit buď přímo na **Ministerstvo zemědělství – odbor vědy a výzkumu**, dále na styčný bod pro 5. Rámcový program v České republice, který představuje FEMIRC CZ při Akademii věd.

V případě zájmu Vám poskytneme i další informace i v rámci Českého centra pro strategická studia. Obracet se lze buď emailem na adresu ccss@volny.cz, nebo faxem či telefonem na čísle 02 51565003, eventuelně písemně na adrese

České centrum pro strategická studia
Fr. Křížka 21
170 00 Praha 7

Pro úplnost ještě uvádíme, že nejbližší termíny pro vyhodnocení projektů v rámci programů **CRAFT** a **SME exploratory awards** bude 12.1.2000 a další pak 26.4.2000.

RNDr. Karel Charvát